

ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Αθήνα, 02-10-2020
Αριθ. Πρωτ.: Γ/ΕΞ/6677/02-10-2020

Α Π Ο Φ Α Σ Η 37/2020

(Τμήμα)

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα συνεδρίασε σε σύνθεση Τμήματος στην έδρα της την 19-02-2020 μετά από πρόσκληση του Προέδρου της, προκειμένου να εξετάσει την υπόθεση που αναφέρεται στο ιστορικό της παρούσας. Παρέστησαν οι Χαράλαμπος Ανθόπουλος ως προεδρεύων, κωλυόμενου του Προέδρου της Αρχής Κωνσταντίνου Μενουδάκου και του Αναπληρωτή Προέδρου Γεώργιου Μπατζαλέξη, τα αναπληρωματικά μέλη Ευάγγελος Παπακωνσταντίνου και Εμμανουήλ Δημογεροντάκης, σε αντικατάσταση των τακτικών μελών Κωνσταντίνου Λαμπρινουδάκη και Ελένης Μαρτσούκου αντίστοιχα, οι οποίοι, αν και εκλήθησαν νομίμως εγγράφως, δεν παρέστησαν λόγω κωλύματος, και το αναπληρωματικό μέλος Γρηγόριος Τσόλιας, ως εισηγητής με δικαίωμα ψήφου. Στη συνεδρίαση παρέστησαν, με εντολή του Προέδρου, ο Γεώργιος Ρουσόπουλος, ειδικός επιστήμονας – ελεγκτής ως βοηθός εισηγητής και η Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου, υπάλληλος του τμήματος διοικητικών υποθέσεων της Αρχής, ως γραμματέας.

Η Αρχή έλαβε υπόψη της τα ακόλουθα:

Υποβλήθηκε στην Αρχή η υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/4904/12-07-2019 καταγγελία του Α, η οποία αφορά λήψη αζήτητης πολιτικής επικοινωνίας (μηνύματος SMS) για

προώθηση της υποψηφιότητας του Β στις βουλευτικές εκλογές της ....

Ειδικότερα, σύμφωνα με την καταγγελία, ο καταγγέλλων έλαβε στις ..., στον αριθμό του κινητού του τηλεφώνου, μήνυμα SMS με εμφανιζόμενο ως αποστολέα τον «Β» το οποίο ήταν πολιτικού χαρακτήρα για σκοπούς προώθησης της ως υποψηφιότητας του καταγγελλόμενου στις επικείμενες, κατά την επίμαχη περίοδο, βουλευτικές εκλογές της 26ης Μαΐου 2019, χωρίς να έχει οποιαδήποτε προηγούμενη σχέση μαζί του. Το μήνυμα ήταν «ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ ... ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ. ΨΗΦΙΖΟΥΜΕ ..., ΣΤΗΡΙΖΟΥΜΕ ΤΟΝ Β! ΓΙΑ ΕΞΑΙΡΕΣΗ ...». Ο καταγγέλλων επίσης αναφέρει ότι επικοινωνήσε τηλεφωνικά με το παραπάνω τηλέφωνο και, σε ερώτηση για την προέλευση του αριθμού, του ανέφεραν ως πηγή περιφερειακό τμήμα επαγγελματικού οργάνου στο οποίο ήταν παλιότερα γραμμένος λόγω της επαγγελματικής του ιδιότητας. Ο καταγγέλλων πλέον κατοικεί σε άλλη πόλη.

Η Αρχή, στο πλαίσιο εξέτασης της εν λόγω καταγγελίας, απέστειλε στον καταγγελλόμενο το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/4904-1/09-08-2019 έγγραφο, με το οποίο ζητούσε τις απόψεις του επί των καταγγελλομένων, λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές που έχει εκδώσει για την πολιτική επικοινωνία.

Ο καταγγελλόμενος απάντησε στην Αρχή, σε σύντομο χρονικό διάστημα, με το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/5808/26-08-2019 έγγραφό του, στο οποίο αναφέρει συνοπτικά τα εξής:

- 1) Αποδέχεται την αποστολή του μηνύματος στο πλαίσιο δραστηριότητας γνωστοποίησης της υποψηφιότητάς του στις βουλευτικές εκλογές.
- 2) Δηλώνει ότι οι παραλήπτες προέκυψαν μετά από επιλογή των επαφών του κινητού τηλεφώνου του, καθώς και από τα αντίστοιχα μηνύματα που είχε στείλει στις προηγούμενες βουλευτικές εκλογές του 2015.
- 3) Επειδή γνωρίζει ότι έπρεπε να τηρηθεί η νομοθεσία, προσπάθησε να προβεί σε μια περεταίρω επιλογή των παραληπτών.
- 4) Στο μήνυμα συμπεριελήφθη και το σταθερό τηλέφωνο του γραφείου του, ώστε, σε περίπτωση ενόχλησης, να μπορεί ο παραλήπτης να ζητήσει την εξαίρεση από πιθανή επόμενη αποστολή.
- 5) Κάποια από τα στοιχεία του καταλόγου που κατάρτισε το ... προέκυψαν από

συναδέλφους του καταγγέλλοντος, μέλη του επαγγελματικού οργάνου, καθώς προ των εκλογών του 2015, διετέλεσε ... της ... επιτροπής του περιφερειακού τμήματος.

- 6) Ο καταγγέλλων ήταν ο μοναδικός παραλήπτης που διαμαρτυρήθηκε, στην επικοινωνία με τον οποίο αναγνώρισαν το λάθος και τον εξαίρεσαν από τον κατάλογο παραληπτών.

Στη συνέχεια, η Αρχή κάλεσε με το με αρ. πρωτ. Γ/ΕΞ/7600/05-11-2019 έγγραφο τον καταγγελλόμενο σε ακρόαση κατά τη συνεδρίαση του τμήματος της Αρχής την 04-12-2019, κατά τη διάρκεια της οποίας συζητήθηκαν η ανωτέρω αναφερόμενη καταγγελία καθώς και η γενική πρακτική που ακολουθήθηκε για την επικοινωνία πολιτικού χαρακτήρα με ηλεκτρονικά μέσα. Στην εν λόγω συνεδρίαση παρέστη ο καταγγελλόμενος, ο οποίος εξέθεσε τις απόψεις του προφορικά και ακολούθως υπέβαλε το υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/8441/04-12-2019 υπόμνημα. Σε αυτό, επιπλέον του αρχικού υπομνήματος, αναφέρονται τα εξής:

- 1) Ο καταγγέλλων είχε λάβει αντίστοιχο μήνυμα και στις εκλογές του 2015 χωρίς να διαμαρτυρηθεί.
- 2) Η αποστολή των μηνυμάτων έγινε σε λίστα που εξήχθη από το κινητό τηλέφωνο του υποψηφίου. Προσκομίζεται σχετικό δείγμα του εξαχθέντος αρχείου.
- 3) Ο καταγγελλόμενος θεωρεί ότι υπάρχει προηγούμενη επαφή και σχέση.
- 4) Η αναγραφή του κειμένου «ΓΙΑ ΕΞΑΙΡΕΣΗ...» και του τηλεφωνικού αριθμού του γραφείου του καταγγελλόμενου δηλώνει ότι, εάν οι παραλήπτες το επιθυμούν, εξαιρούνται. Στους συνεργάτες του υποψηφίου είχε δοθεί ρητή εντολή να σταλούν SMS μόνο στα πρόσωπα με τα οποία υπήρχαν ήδη προηγούμενες ηλεκτρονικές επαφές και δεν είχαν ζητήσει την εξαίρεση τους, άρα τα είχαν αποδεχθεί.
- 5) Η πρακτική του καταγγελλόμενου δεν είναι διαφορετική από όσα έπραξαν όλοι οι υποψήφιοι βουλευτές.
- 6) Δεν υπήρχε πρόθεση ενόχλησης του καταγγέλλοντα.

Η Αρχή, μετά από εξέταση των στοιχείων του φακέλου, την ακροαματική διαδικασία και αφού άκουσε τον εισηγητή και το βοηθό εισηγητή, ο οποίος αποχώρησε μετά τη συζήτηση της υπόθεσης και πριν από τη διάσκεψη και τη λήψη απόφασης, και μετά από διεξοδική συζήτηση

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

1. Σύμφωνα με το άρθρ. 4 στοιχ. 7 του Γενικού Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (εφεξής, Κανονισμός), ο οποίος είναι σε εφαρμογή από τις 25 Μαΐου 2018, ως υπεύθυνος επεξεργασίας ορίζεται *«το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που, μόνα ή από κοινού με άλλα, καθορίζουν τους σκοπούς και τον τρόπο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»*.
2. Το ζήτημα, της πραγματοποίησης μη ζητηθεισών επικοινωνιών με οποιοδήποτε μέσο ηλεκτρονικής επικοινωνίας, χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, για σκοπούς απευθείας εμπορικής προώθησης προϊόντων ή υπηρεσιών και για κάθε είδους διαφημιστικούς σκοπούς, ρυθμίζεται στο το άρθρο 11 του ν. 3471/2006 για την προστασία προσωπικών δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, μία τέτοια επικοινωνία επιτρέπεται μόνο εφόσον ο συνδρομητής συγκατατεθεί εκ των προτέρων ρητώς. Κατ' εξαίρεση, σύμφωνα με το άρθρ. 11 παρ. 3 του ν. 3471/2006, τα στοιχεία επαφής ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που αποκτήθηκαν νομίμως, στο πλαίσιο της πώλησης προϊόντων ή υπηρεσιών ή άλλης συναλλαγής, μπορούν να χρησιμοποιούνται για την απευθείας προώθηση παρόμοιων προϊόντων ή υπηρεσιών του προμηθευτή ή για την εξυπηρέτηση παρόμοιων σκοπών, ακόμη και όταν ο αποδέκτης του μηνύματος δεν έχει δώσει εκ των προτέρων τη συγκατάθεση του, υπό την προϋπόθεση ότι του παρέχεται κατά τρόπο σαφή και ευδιάκριτο η δυνατότητα να αντιτάσσεται, με εύκολο τρόπο και δωρεάν, στη συλλογή και χρησιμοποίηση των ηλεκτρονικών του στοιχείων και αυτό κατά τη συλλογή των στοιχείων επαφής, καθώς και σε κάθε μήνυμα, σε περίπτωση που ο χρήστης αρχικά δεν είχε διαφωνήσει σε αυτή τη χρήση.

3. Ειδικά για την πολιτική επικοινωνία μέσω ηλεκτρονικών μέσων χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση και σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της Αρχής σχετικά με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων με σκοπό την επικοινωνία πολιτικού χαρακτήρα, λαμβάνοντας υπόψη τόσο το άρθρο 11 του ν. 3471/2006, όσο και την Οδηγία 1/2010 της Αρχής για την πολιτική επικοινωνία αλλά και το Γενικό Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ο οποίος είναι σε εφαρμογή από τις 25 Μαΐου 2018, ισχύουν τα εξής:

Η πολιτική επικοινωνία¹ ενδιαφέρει από την άποψη της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, πραγματοποιείται σε οποιαδήποτε χρονική περίοδο, προεκλογική ή μη, από πολιτικά κόμματα, βουλευτές, ευρωβουλευτές, παρατάξεις και κατόχους αιρετών θέσεων στην τοπική αυτοδιοίκηση ή υποψηφίους στις βουλευτικές εκλογές, τις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τις εκλογές τοπικής αυτοδιοίκησης. Τα πρόσωπα αυτά καθίστανται υπεύθυνοι επεξεργασίας, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679, άρθρο 4, στοιχ. 7) εφόσον ορίζουν το σκοπό και τον τρόπο της επεξεργασίας. Για παράδειγμα, όταν οι βουλευτές ή οι υποψήφιοι βουλευτές λαμβάνουν δεδομένα από τα πολιτικά κόμματα και τα επεξεργάζονται για προσωπική τους πολιτική επικοινωνία, καθίστανται και αυτοί υπεύθυνοι επεξεργασίας. Με την ιδιότητα αυτή και με βάση την αρχή της λογοδοσίας² πρέπει να είναι σε θέση να αποδεικνύουν την τήρηση των υποχρεώσεών τους και των κανόνων επεξεργασίας.

4. Όταν η πολιτική επικοινωνία πραγματοποιείται με χρήση ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας, χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, μέσω δημοσίων δικτύων επικοινωνίας, όπως είναι η περίπτωση μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail), η επικοινωνία προϋποθέτει, σύμφωνα με το άρθρο 11 παρ. 1 ν. 3471/2006, όπως ισχύει, την προηγούμενη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων, με την επιφύλαξη της παραγράφου 3 του ίδιου άρθρου, όπως ισχύει. Επισημαίνεται

---

¹ Βλέπε ορισμό στο άρθρο 1 παρ. 2 της οδηγίας 1/2010 της Αρχής

² Όπως ορίζεται στο άρθρο 5 παρ. 2 του ΓΚΠΔ

επίσης ότι σύντομα γραπτά μηνύματα (SMS) αποτελούν επίσης μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σύμφωνα με τους ορισμούς του ν. 3471/2006 και της Οδηγίας 2002/58/EK.

5. Επιτρέπεται η πολιτική επικοινωνία με χρήση ηλεκτρονικών μέσων χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση και χωρίς τη συγκατάθεση του υποκειμένου των δεδομένων μόνο εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

(α) Τα στοιχεία επικοινωνίας έχουν αποκτηθεί νομίμως στο πλαίσιο προηγούμενης, παρόμοιας επαφής με τα υποκείμενα των δεδομένων, και το υποκείμενο κατά τη συλλογή των δεδομένων ενημερώθηκε για τη χρήση τους με σκοπό την πολιτική επικοινωνία, του δόθηκε η δυνατότητα να εκφράσει αντίρρηση για αυτή τη χρήση αλλά δεν την εξέφρασε. Η προηγούμενη επαφή δεν είναι απαραίτητο να έχει αμιγώς πολιτικό χαρακτήρα, π.χ. είναι νόμιμη η αποστολή μηνυμάτων όταν τα στοιχεία ηλεκτρονικού ταχυδρομείου συλλέχθηκαν στο πλαίσιο προηγούμενης πρόσκλησης για συμμετοχή σε κάποια εκδήλωση ή δράση, ανεξαρτήτως του πολιτικού χαρακτήρα της. Αντιθέτως, δεν θεωρείται ότι συνιστά παρόμοια επαφή και δεν είναι νόμιμη η χρήση των ηλεκτρονικών στοιχείων επικοινωνίας προς το σκοπό της πολιτικής επικοινωνίας όταν τα στοιχεία αυτά αποκτήθηκαν στο πλαίσιο επαγγελματικής σχέσης, όπως για παράδειγμα η χρήση του αρχείου πελατών από υποψήφιο βουλευτή. (β) Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να παρέχει στο υποκείμενο των δεδομένων τη δυνατότητα να ασκεί το δικαίωμα αντίρρησης με τρόπο εύκολο και σαφή, και αυτό σε κάθε μήνυμα πολιτικής επικοινωνίας. Σε κάθε επικοινωνία απαιτείται να αναφέρεται ευδιάκριτα και σαφώς η ταυτότητα του αποστολέα ή του προσώπου προς όφελος του οποίου αποστέλλεται το μήνυμα, καθώς επίσης και μια έγκυρη διεύθυνση στην οποία ο αποδέκτης του μηνύματος μπορεί να ζητεί τον τερματισμό της επικοινωνίας.

6. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο καταγγελλόμενος, βάσει των ανωτέρω, πραγματοποίησε, ως υπεύθυνος επεξεργασίας, πολιτική επικοινωνία με αποστολή σύντομων γραπτών μηνυμάτων (SMS). Ως εκ τούτου, η νομιμότητα της αποστολής εξασφαλίζεται μόνο εάν έχουν τηρηθεί τα αναφερόμενα στις ανωτέρω σκέψεις 4, 5. Από τις απαντήσεις του υπευθύνου επεξεργασίας προκύπτουν τα

εξής:

7. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν είχε λάβει προηγούμενες συγκαταθέσεις του προσώπου στο οποίο απέστειλε μήνυμα πολιτικής επικοινωνίας. Επίσης, τα στοιχεία επικοινωνίας του παραλήπτη του μηνύματος δεν είχαν περιέλθει στην κατοχή του στο πλαίσιο προηγούμενης παρόμοιας επαφής μαζί του. Αντιθέτως, τα προσωπικά του στοιχεία αποκτήθηκαν στο πλαίσιο προηγούμενης δραστηριότητας σε επαγγελματικό και συνδικαλιστικό φορέα, η οποία δεν σχετίζεται με τη συγκεκριμένη πολιτική δραστηριότητα του υπευθύνου επεξεργασίας.
8. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν προσδιόρισε στην Αρχή τον ακριβή αριθμό των μηνυμάτων τα οποία εστάλησαν. Σχετικώς, αναφέρει μόνο ότι απέστειλε προς λίστα επαφών που εξήχθη από το κινητό του τηλέφωνο.
9. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας παρείχε στο υποκείμενο των δεδομένων τη δυνατότητα να ασκήσει το δικαίωμα εναντίωσης με τρόπο εύκολο και σαφή. Μάλιστα, ο καταγγέλλων άσκησε τηλεφωνικά δικαίωμα πρόσβασης και εναντίωσης και ο υπεύθυνος επεξεργασίας ανταποκρίθηκε.
10. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας, λόγω ιδιότητας, είχε πλήρη γνώση του ισχύοντος νομικού πλαισίου για την πολιτική επικοινωνία πολιτικού χαρακτήρα και τις κατευθυντήριες γραμμές της Αρχής που είχαν δημοσιευτεί και αποσταλεί στα πολιτικά κόμματα ήδη από τις αρχές Απριλίου 2019.
11. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας συνεργάστηκε με την Αρχή απαντώντας χωρίς καθυστέρηση στα έγγραφα για διευκρινίσεις, παρέχοντας τις πληροφορίες που ζητήθηκαν και κατά τη συνεδρίαση της Αρχής και στο υπόμνημα που κατέθεσε.
12. Δεν έχει επιβληθεί στο παρελθόν διοικητική κύρωση στον υπεύθυνο επεξεργασίας από την Αρχή.

Βάσει των ανωτέρω, η Αρχή κρίνει ομόφωνα ότι, σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν. 3471/2006 συντρέχουν οι προϋποθέσεις επιβολής σε βάρος του υπεύθυνου επεξεργασίας, με βάση το άρθρο 13 του ν. 3471/2006 σε συνδυασμό με το άρθρο 21 παρ. 1 στοιχ. β' του ν. 2472/1997 και με το άρθρο του 84 ν. 4624/2019, της διοικητικής κύρωσης, που αναφέρεται στο διατακτικό της παρούσας, η οποία κρίνεται ανάλογη με τη βαρύτητα της παραβάσεως.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα:

Επιβάλλει, στον Β το αποτελεσματικό, αναλογικό και αποτρεπτικό διοικητικό χρηματικό πρόστιμο που αρμόζει στην συγκεκριμένη περίπτωση σύμφωνα με τις ειδικότερες περιστάσεις αυτής, ύψους χιλίων ευρώ (1.000,00) ευρώ, για την ως άνω διαπιστωθείσα παραβίαση του άρθρου 11 του ν. 3471/2006.

Ο Προεδρεύων

Η Γραμματέας

Χαράλαμπος Ανθόπουλος

Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου